

حیات و زندگی (۱)

شرح حال و زندگینامه پیشکسوت آواز ایران

استاد سید محمد باغبان عنبران مؤلف:

سید مجتبی حسینی کاشانی

سرشناسه: حسینی کفشدار، سید مجتبی ۱۳۵۹
 عنوان و نام پدید آور: خاطرات ماندگار ۱: چکاوک عنبران
 (شرح حال و زندگینامه پیشگامان آواز ایران استاد سید محمد باغبان عنبران)
 / مولف: سید مجتبی حسینی کفشدار
 مشخصات ظاهری: ۹۶ ص.، عمود، جدول، بنودار، ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س. م.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۰۳۱-۷-۹
 و قیمت فهرست نویسی: ۲۰۰۰۰ ریال
 باند دانست: کتابنامه: ص. ۹۴.
 عنوان دیگر: چکاوک عنبران
 (شرح حال و زندگینامه پیشگامان آواز ایران استاد سید محمد باغبان عنبران).
 موضوع: باغبان عنبران، سید محمد، ۱۳۳۳ - موضوع: آواز خوانان ایرانی - سرگذشتنامه
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ح ۵۱۳۴۰/۷۲
 رده بندی دئوبی: ۷۸۹/۱۰۹۲
 شماره کتابشناختی: ۳۲۲۸۶۸۵

نام کتاب: خاطرات ماندگار (۱)
 چکاوک عنبران (شرح حال و زندگینامه پیشگامان آواز ایران استاد سید محمد باغبان عنبران)
 مولف: سید مجتبی حسینی کفشدار
 صفحه آرای: کانون آگهی و تبلیغات نگار ۳۸۵۴۴۲۸۸
 ناشر: انتشارات زرین کلک آفتاب
 شمارگان: ۲/۰۰۰ نسخه
 نوبت چاپ: اول
 تاریخ انتشار: زمستان ۱۳۹۳
 تعداد صفحات: ۹۶ صفحه
 قطع: رقعی
 قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال
 شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۰۳۱-۷-۹

حق چاپ محفوظ است.

فهرست

۱۱	پیشگفتار
۱۵	مقدمه
۱۹	چکیده‌ای در باب سیر تاریخی آواز و موسیقی در ایران
۲۵	چکاوک در یک نگاه
۲۷	سیر پرواز چکاوک
۲۷	گام اول: آغاز یک چکاوک
۳۰	گام دوم: مشق آواز چکاوک
۳۸	گام سوم: عرصه جولان چکاوک
۴۰	گام چهارم: نغمه‌های چکاوک در کانون توجه قافله فرهنگ و هنر
۴۳	گام پنجم: کوچ چکاوک
۴۶	گام ششم: بازتاب سیاسی آوای چکاوک
۴۷	گام هفتم: اوج پرواز چکاوک
۵۰	گام هشتم: مسیر پرواز چکاوک
۵۱	گام نهم: بازگشت چکاوک
۵۲	گام دهم: پرواز چکاوک در آسمان انقلاب
۵۴	گام یازدهم: فصلی نو از چکاوک
۵۷	گام آخر: چکاوک بر شاخسار کهنسالی
۶۱	نغمه‌های چکاوک
۶۵	چکاوک در حدیث یاران
۷۱	چکاوک در آینه جراید
۷۵	چکاوک در قاب خاطرها
۹۱	کتابنامه

پیشگفتار

شرح حال نویسی و معرفی شخصیت‌های به نام، همواره مستلزم دو موضوع است یکی موقعیت جغرافیایی و خاستگاه فرد و دوم موقعیت انسانی یا همان جایگاه اجتماعی آن که این دو در شکل‌گیری شخصیت افراد نقش بارزی دارند که خراسان نیز در این امر جایگاه ویژه‌ای را داراست، چرا که به ویژه از دوران عصر میانه تادوران قاجار مهد چهره‌های تاریخی ایران بزرگ را تشکیل می‌داد. در باب علم و علما و اهل هنر سرزمین خراسان و فضایل آنها اوصاف فراوان در دست است اما از شرح و تذکره احوال آنها اطلاعات جامعی وجود ندارد زیرا به دلیل عدم توجه به ماندگاری آثار و سیره اهل فرهنگ و هنر به دلایل گوناگون موجب پنهان ماندن آنها در افکار و اذهان تاریخ گردیده است. هر چند که نمی‌توان تغییر در مرکز سیاسی ایران در دو سه قرن گذشته به سمت و سوی مرکز ایران و مغفول ماندن خراسان و تجزیه آن در ایام ماضیه و تقسیم خاک خراسان و الحاق آن به روسیه و افغانستان و در نهایت تقسیم‌بندی‌های استانی تازه را نادیده گرفت، در این رهگذر چه بسا اشخاصی در این خطه برخاسته‌اند که بدلیل مهاجوریت از نظر تاریخ محروم مانده‌اند و آثارشان مخفی و تاکنون هم تلاشی برای معرفی بسیاری از این نامداران صورت نگرفته است که هنرمندان و به ویژه اهالی آواز و موسیقی از جمله این دسته از نامداران می‌باشند زیرا سیر تطور

آواز و موسیقی در ایران همیشه با فراز و نشیب‌هایی همراه بوده است و به فراخور جامعه سنتی ایران مورد توجه قرار گرفته است. این نگرش محدود به ویژه درباره برخی از نامداران گمنام هنری که ترتیب منظمی در حیات هنری خود نداشته‌اند بیشتر دیده می‌شود چرا که اطلاعاتی از آنها در بین مردم منتشر نمی‌گردد. اثری که پیش رو داریم به نام چکاوک عنبران در خصوص یکی از این خیل هنرمندان است که در عرصه آواز سنتی ایران زمانی جولان داشته است و نویسنده این اثر بیش از آنچه خود هنرمند در پی معرفی خود باشد کوشیده تا هنرمندی که در آواز سنتی ایران و در چند دهه، هم در سطح محلی و هم ملی نقش برجسته‌ای داشته را معرفی نماید چکاوک عنبران از زمره آثاری برای شناسائی این گونه هنرمندان است. هنرمندی از خطه طبرقه شاندیز برخاست جایی که زادگاهش را مردم ایران و جهان آن به خاطر موقعیت جغرافیایی ویژه می‌شناسند نه موقعیت انسانی، در حالی که از لحاظ موقعیت اجتماعی بستر ساز ظهور آدم‌های برجسته‌ای بوده است که کمتر بدان توجه شده است.

آنچه در حوزه جغرافیایی قابل تأمل است، این است که از گذشته‌های دور همواره نام این منطقه (طبرقه و شاندیز) به عنوان پیوست گردشگری و تفرجگاهی برای همه مجاوران و زائران حرم رضوی مطرح بوده است، مضافاً اینکه وجود آثاری از دوران‌های مختلف تاریخی، فرهنگی و مذهبی هویت منحصر به فردی را به این خطه برخورددار از جاذبه‌های اقلیمی و طبیعی بخشیده است.

وجود آثار بی شماری از قرن‌های ششم و هفتم هجری گرفته تا عصر پهلوی مانع از این نشده است که نظریه تاریخی پیشین نیز نادیده گرفته شود زیرا آثاری از دوران غارنشینی و انسان‌های اولیه گرفته تا دوران قبل اسلام و عصر ساسانی نیز

بیانگر پیشینه تاریخ و فرهنگ این خطه به شمار می رود. وجود شرایط مناسب برای اسلام و علویان در یافتن پناهگاه امن، مردم این منطقه را در پاسداشت مقابر امام زادگان همچون ناصر و یاسر ابن موسی بن جعفر (علیه السلام) توفیق مند ساخته است، به علاوه وجود مزار شخصیت های عرفانی برجسته ای چون اخی علی قتلشاه (مزارویرانی) از خانقاه های معروف قرون هفتم و هشتم هجری و همچنین مزار حافظ بهاء الدین عمر ابرده ای و علاء الدین ملاعلی مایانی و مزار عارف نامی شیخ عبدالله ترغبذی (طرقه ای) روستای کنگ که عطار در تذکرة الاولیای خود از ایشان نام برده را می توان بخشی از هویت تاریخی و فرهنگی این منطقه دانست. در هر صورت اثر حاضر مربوط به یکی از نام آوران کنونی است که توانسته رشته پیوند تاریخی بزرگان این خطه را همچنان حفظ کرده و بر تارک آن بدرخشد هر چند که استاد سید محمد باغبان عنبران اولین و با آخرین ایشان نبوده و نخواهد بود، به هر تقدیر سید مجتبی حسینی کفشدار نویسنده باذوق خراسانی در پی شناساندن این هنرمند نام آشنای آواز سنتی ایران است که چکاوک عنبران نامی مناسب برای این اثر مد نظر قرار گرفت. باشد که با معرفی نام آوران ایران بتوانیم چهره هایی مانند گار را برای آیندگان ترسیم نمائیم.

دکتر سید اسماعیل هاشمی کاشانی

